

Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja
organisaatiot STESO ry:n alaisuudessa
toimivan Savuton sairaala -verkoston
eurooppalaisen itseauditoinnin yhteistulokset
2014

Reetta-Maija Luhta
ennaltaehkäisevän päihdetyön koordinaattori
Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
Suomen savuton sairaala koordinaattori
Savuton sairaala-verkosto
Terveyttä edistävät sairaalat ry
7.11.2014

MIKSI Savuton sairaala -ohjelmaa tarvitaan? 1/2

- Tupakkateollisuus on hämmentänyt ihmisten mieliä omilla tutkimustuloksillaan tupakoinnin vaaroista vuosikymmenien ajan.
- Tupakkateollisuus on luonut uskomuksen, että tupakointi on jokaisen yksityisasia.
- Tupakointiin liittyy vahva psyykkinen, sosiaalinen ja fyysinen riippuvuus, joten tupakoinnin jatkamisessa ei ole kysymys vain tahdonvoiman puutteesta.

MIKSI Savuton sairaala -ohjelmaa tarvitaan? 2/2

- Tupakointi on yleisin estettävissä oleva kuolleisuuden aiheuttaja (6000 kuolemaa/v).
- Joka toinen tupakoitsija kuolee johonkin tupakasta johtuvaan sairauteen.
- Terveystieteen ammattilaiset ovat erityisasemassa, jossa he voivat auttaa vieroitushoidoilla monia tupakoijia.
- Tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jota koskee työsuojelulain määräykset
- Tavoitteena on Savuton Suomi 2040.

Tupakkariippuvuus ja tupakasta vieroitus -Käypä hoito suosituksen keskeinen sanoma 1/3

- Tupakan nikotiini aiheuttaa fyysistä riippuvuutta. Tupakkariippuvuuteen liittyvät voimakkaasti myös psyykkiset ja sosiaaliset tekijät.
- Tupakka- ja nikotiiniriippuvuus on vakava sairaus.
- Tupakointi johtaa suureen kuolleisuuteen ja sairastavuuteen.
- Potilaan tupakoinnista tulee tietää, ja tieto tulee olla helposti löydettävissä potilaskertomuksesta.

Tupakkariippuvuus ja tupakasta vieroitus -Käypä hoito suosituksen keskeinen sanoma 2/3

- Terveydenhuollon henkilöstön tehtävänä on tunnistaa potilaan tupakointi ja nikotiiniriippuvuus, kehottaa häntä lopettamaan tupakointi ja auttaa ja kannustaa häntä vieroituksessa. Lääkärin kannustavat viestit ovat erityisen tärkeitä.
- Omalääkärin, työterveyslääkärin ja hammaslääkärin velvollisuutena on käydä tupakoivan potilaan kanssa tupakoinnin lopettamista tukeva keskustelu vähintään kerran vuodessa.
- Tupakoinnin uudelleen aloittaminen ei osoita vieroituksen lopullista epäonnistumista, vaan lopettaminen vaatii keskimäärin 3–4 yritystä.

Tupakkariippuvuus ja tupakasta vieroitus -Käypä hoito suosituksen keskeinen sanoma 3/3

- Varenikliini, bupropioni, nortriptyliini ja nikotiinikorvaushoito ovat tehokkaita, ja niitä tulee aktiivisesti käyttää vieroituksessa.
- Vieroitusmenetelmien valinnassa tulee huomioida erityisryhmät, kuten nuoret ja raskaana olevat naiset, ja lääkkeiden yhteisvaikutukset.
- Elintapamuutosta tukevien ohjausmenetelmien hallitseminen auttaa vieroituksen toteuttamisessa.
- Tupakoivan potilaan hoitosuunnitelmassa tulee yhdessä hänen kanssaan todeta vieroituksen tavoitteet ja toteutus.

Miten edetään savuttomaksi sairaalaksi 1/2:

- Haasteena ovat henkilökunnan asenteet
- Laajapohjainen toimiva savuton sairaala-työryhmän jäsenet: savutonsairaalayhteys henkilö, tupakastavieroitusohjaaja, asiaan vihkiytynyt keuhkosairauksien erikoislääkäri, työterveyshoitaja ja -lääkäri toimivat yhdessä tiiviisti vuosien ajan.
- Leveät hartiat on tarpeen.
- Konsultaatiomahdollisuus
- Tupakastavieroitusyhdyshenkilö-verkoston luominen ja tukeminen työssään. Aktivoivat omia yksiköitään.
- Osastotunteja tupakoivan potilaan hoidon kehittämiseksi erikoisaloittain.

Miten edetään savuttomaksi sairaalaksi 2/2:

- Koulutusta tupakastavieroituksesta koko sairaanhoitopiirin terveydenhuoltohenkilöstölle
- Yhteistyötä terveystieteiden ja työterveyshuollon kanssa: Hoitopolut, vieroitusavun järjestäminen perusterveydenhuollon ja työterveyshuollon potilaille/asiakkaille.
- Savuton leikkaus toimii tuoreena kärkenä Etelä-Pohjanmaalla ja Päijät-Hämeessä.
- Yhteistyö apteekkien kanssa.
- Yhteistyötä oppilaitosten kanssa niiden savuttomuuden saavuttamiseksi.
- Yhteistyötä alueen kuntien, kuntayhtymien ja työpaikkojen kanssa savuttomien työpaikkojen luomiseksi

ENSH -Itsearvointipisteytys

- Ei/ ei toteudu on = 1
- Toteutuu vähemmän kuin puoliksi= 2
- Toteutuu enemmän kuin puoliksi =3
- Kyllä/ toteutuu täysin = 4

Jäsenyys

- Johdon sitoutuminen
- Itsearviointi
- Yhteyshenkilö
- Ensimmäinen taso: Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa on selvästi ilmaistu aie pyrkiä kohti savutonta ympäristöä.
- Kriteerit: Täytetty ja lähetetty itsearviointilomake, johdon allekirjoittama sitoutumiskirje

Pronssi

- Standardit 1 + 2
- Työryhmä
- Strategia
- Tiedottaminen
- Toinen taso:
Terveydenhuoltopalvelujen johto on sitoutunut toimintaan, työryhmä kokoontuu ja savuttomuudesta tiedotetaan.
- Kriteerit: Yli 30 pistettä (75%)
Itsearviointilomakkeen osioista 1+2.

Hopea

- Standardit 1-10
 - Koulutus
 - Tupakasta vieroitus
 - Ei savukemyyntiä
 - Terveyden edistämishjelma
 - Alueellinen toiminta
 - Arviointi
- Kolmas taso: Euroopan savuton sairaala ja terveydenhuolto-standardit 1-10 toteutuvat hyvin.
 - Kriteerit: Vähintään 126 pistettä (75%) itsearviointilomakkeen osiosta 1-10 (pronssitason saavuttaminen ei ole edellytys tähän kategoriaan pääsemiseksi).

Kulta 1/2

- Standardit 1-10
- Savuttomat tilat (sisällä ja ulkona, koko alue)
- Toimiva tupakasta vieroittamisohjelma
- Toimiva, säännöllisesti uudistettava savuttomuusohjelman seurantajärjestelmä
- Verkostoauditointi (100%)
- Ylin taso: Eurooppalaiset standardit 1-10 toteutuvat täysin eli savuttomat tilat (sisällä ja ulkona, koko alueella), toimiva tupakasta vieroittamisohjelma ja jatkuva ohjelman seuranta. (Suomalainen lisäys 16.8.2007: Suomen tupakkalain mukaan julkisen sairaalan alueella saa tupakoida, mutta ei kymmenen metrin etäisyydellä ovista, ikkunoista ja ilmanottoaukkoista).

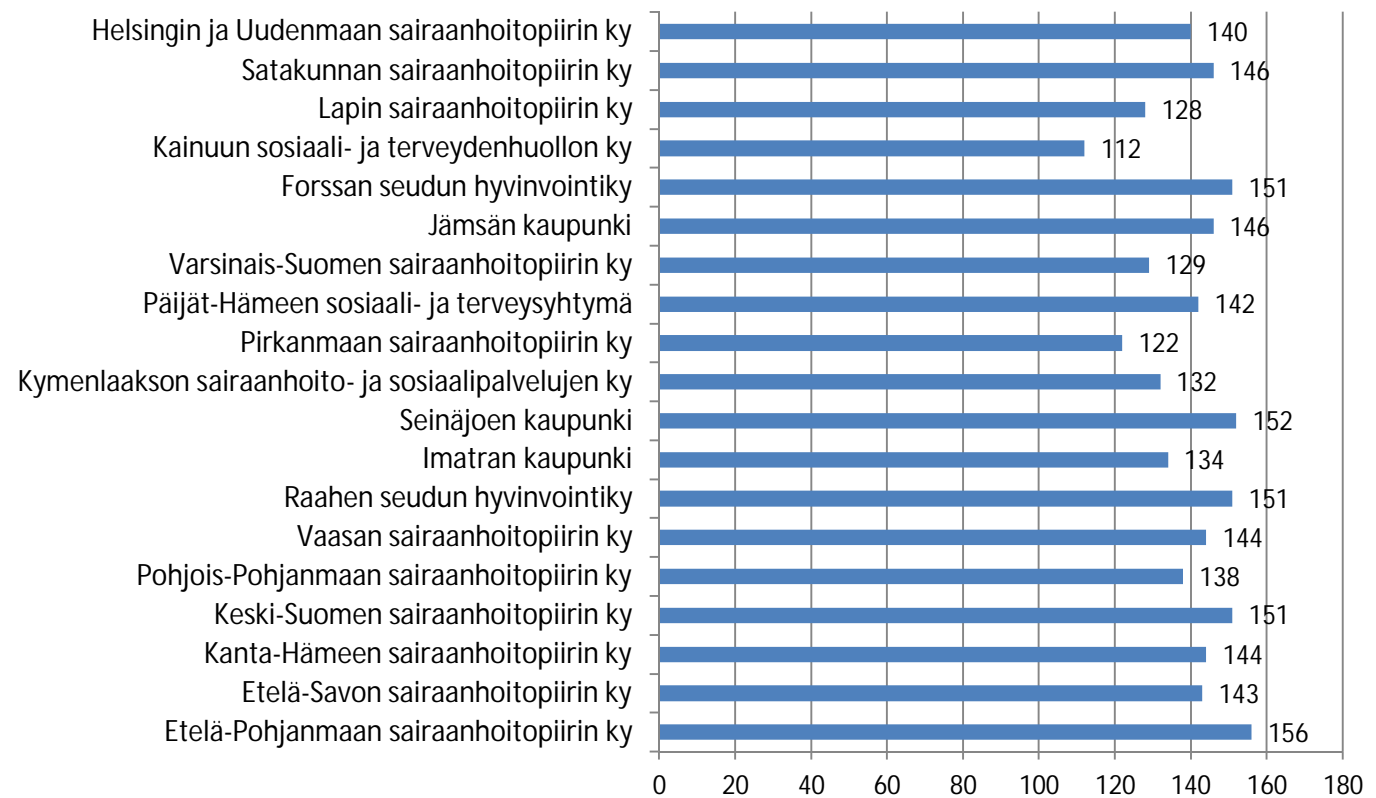
Kulta 2/2

- Kriteerit:
Kokonaispisteet yli 150
itsearviointilomakkeen
osiosta 1-10
(hopeatason
saavuttaminen ei ole
edellytys tähän
kategoriaan
pääsemiseksi).

Yhteistulokset 2014	Maksimi	Keskiarvo	% maksimista
1. Sitoutuminen	24	21	88 %
2. Tiedotus	16	14	88 %
3. Koulutus ja ehkäisy	16	11,8	74 %
4. Tupakoitsijoiden tunnistaminen ja vieroitushoidot	32	24	75 %
5. Tupakoinnin valvonta	20	18,6	93 %
6. Ympäristö	24	20,9	87 %
7. Terveellinen työympäristö	20	15,5	78 %
8. Terveyden edistäminen	4	3,2	80 %
9. Sitoutumisen seuranta	8	7,3	91 %
10. Ohjelman toteutuminen	4	3,8	95 %
Yhteensä	168	140	83 %

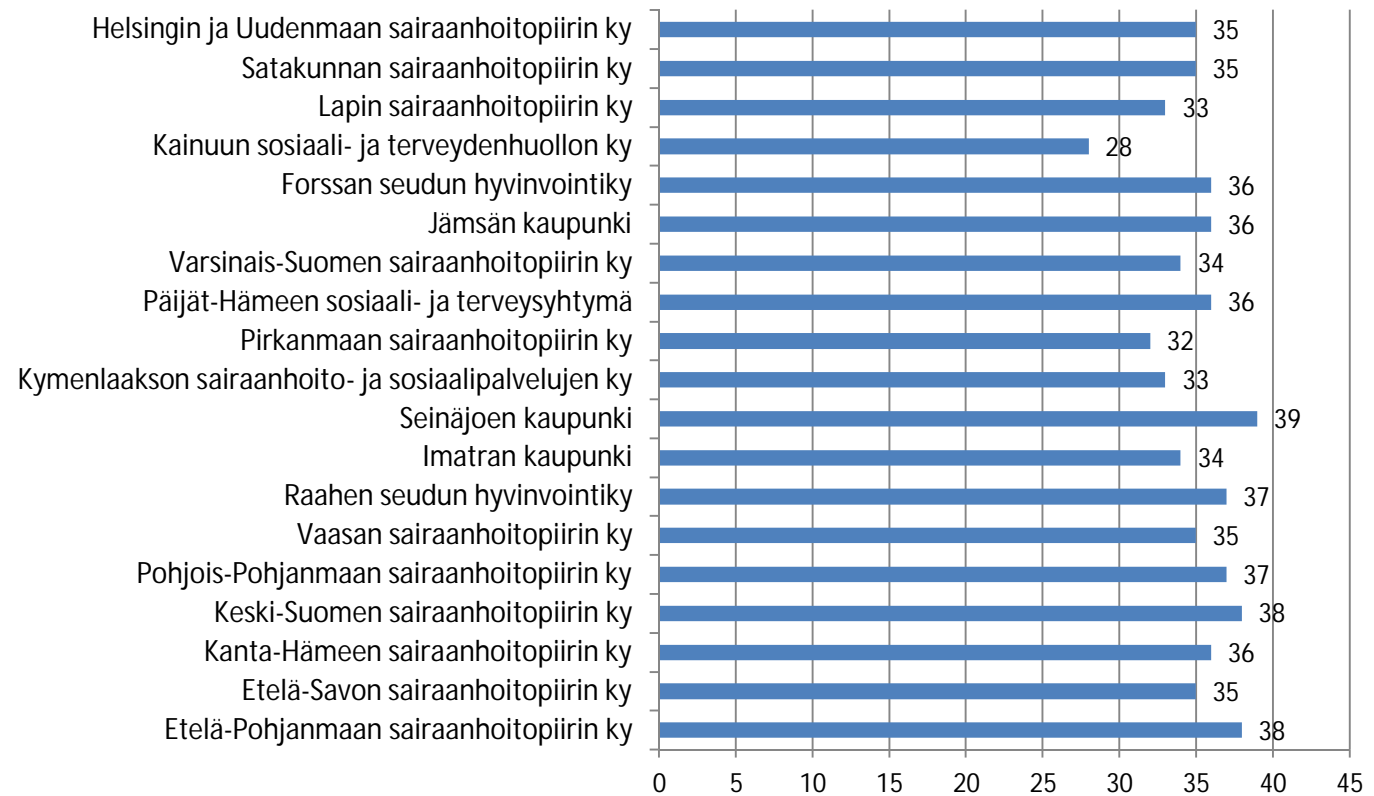
Yhteispisteet, 42 kysymystä, keskiarvo
140, maksimipisteet 168, 83 % maksimista

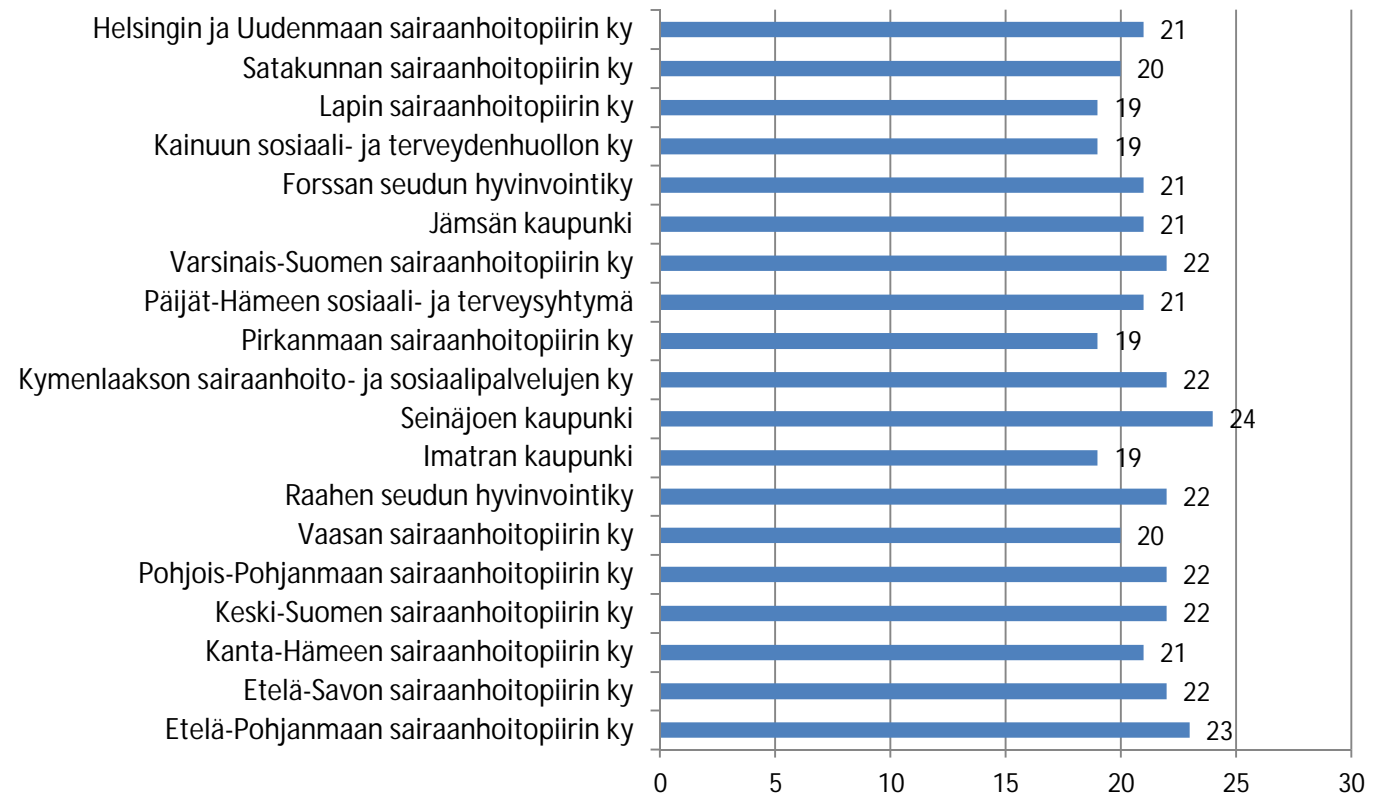
Savuton sairaala -itseauditointiin vuonna 2014 osallistuivat 14 sairaanhoitopiiriä ja viisi muuta organisaatiota

Organisaatio	Yhteis- pisteet	Sandardit 1 ja 2 yhteensä	Jäsenyyden taso
Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ky	156	38	Kultataso ,going for gold
Seinäjoen kaupunki	152	39	Kultataso ,going for gold
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ky	151	38	Kultataso ,going for gold
Raahen seudun hyvinvointiky	151	37	Kultataso ,going for gold
Forssan seudun hyvinvointiky	151	36	Kultataso ,going for gold
Jämsän kaupunki,	146	36	Hopeataso
Satakunnan sairaanhoitopiirin ky	146	35	Hopeataso
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	144	32	Hopeataso
Vaasan sairaanhoitopiirin ky	144	35	Hopeataso
Etelä-Savon sairaanhoitopiirin ky	143	35	Hopeataso
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveisyhtymä	142	36	Hopeataso
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin ky	140	35	Hopeataso
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ky	138	37	Hopeataso
Imatran kaupunki	134	34	Hopeataso
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen ky	132	33	Hopeataso
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin ky	129	34	Hopeataso
Lapin sairaanhoitopiirin ky	128	33	Hopeataso
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin ky	122	32	Pronssitaso
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon ky	112	28	Jäsenyys

Yhteispisteet itsearviointilomakkeen osioista 1 ja 2, pronssitasolle vaaditaan yli 30 pistettä (75 %).

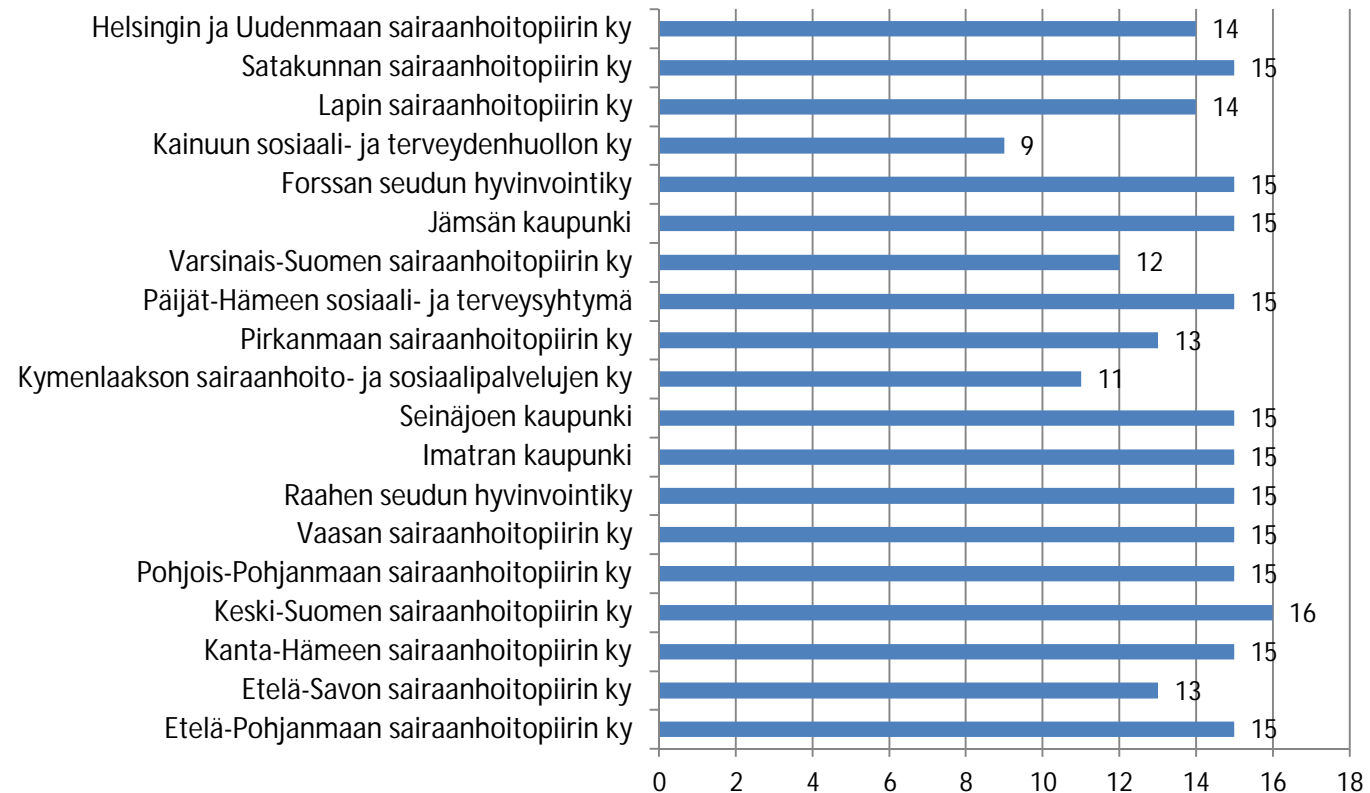
1. Sitoutuminen, kuusi kysymystä, keskiarvo 21, maksimipisteet 24, 88% maksimista. Organisaatio sitouttaa päättäjät, nimeää savuttomuutta edistävän työryhmän ja torjuu kaiken sponsoroinnin tupakkateollisuudelta

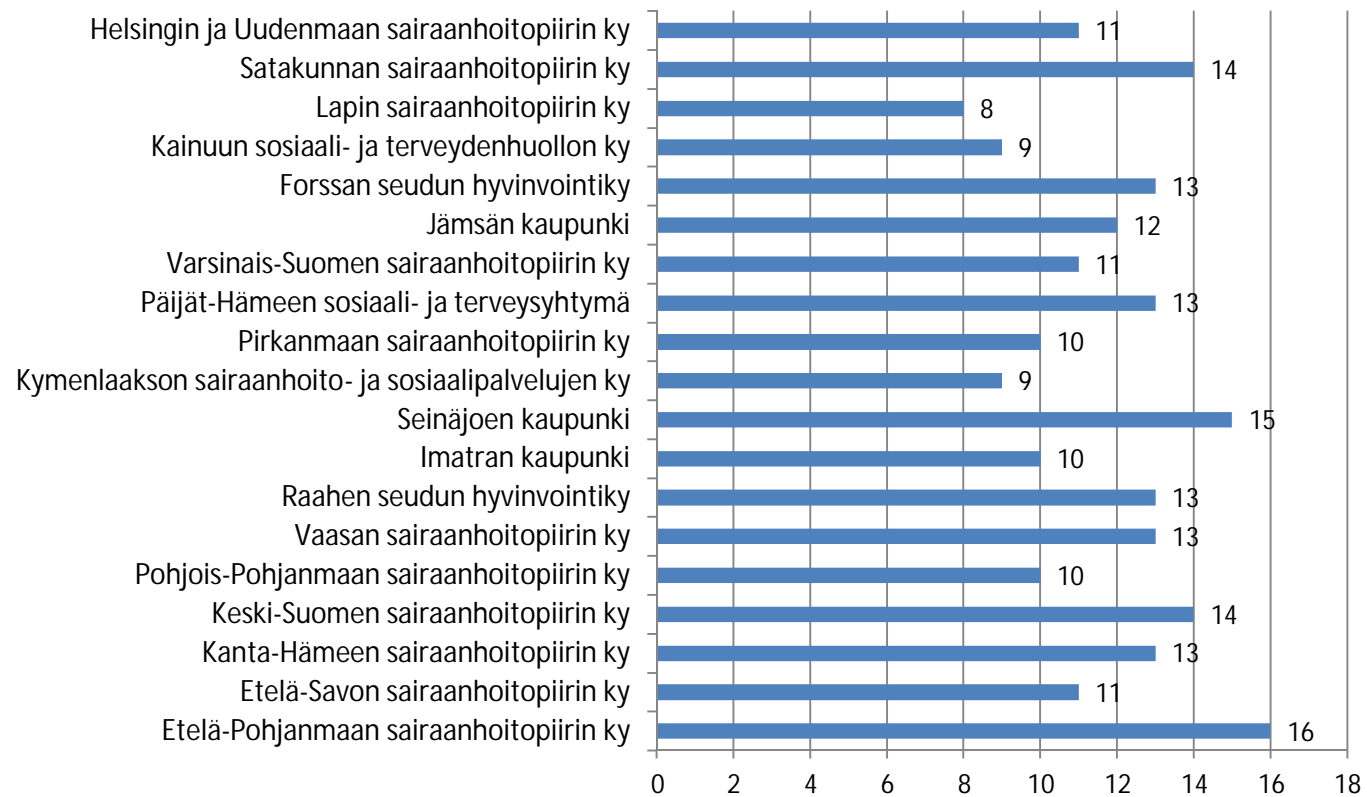
1.5 Organisaation toimintasuunnitelmaan ja talousarvioon on varattu riittävät henkilö- ja talousresurssit. 2,79

2.Tiedotus, neljä kysymystä, keskiarvo 14 maksimipisteet 16, 88 % maksimista. Organisaatiolla on savuttomuusohjelmaa koskeva strategia ja toimintasuunnitelma, josta tiedotetaan koko henkilökunnalle potilaille/asukkaille ja yhteisölle.

3.Koulutus ja ehkäisy, neljä kysymystä, keskiarvo 11,8, maksimipisteet 16, 74 % maksimista. Organisaatio laatii koulutussuunnitelman, jonka avulla haetaan parhaat keinot ottaa tupakointi puheeksi ja tukea tupakoinnin lopettamista

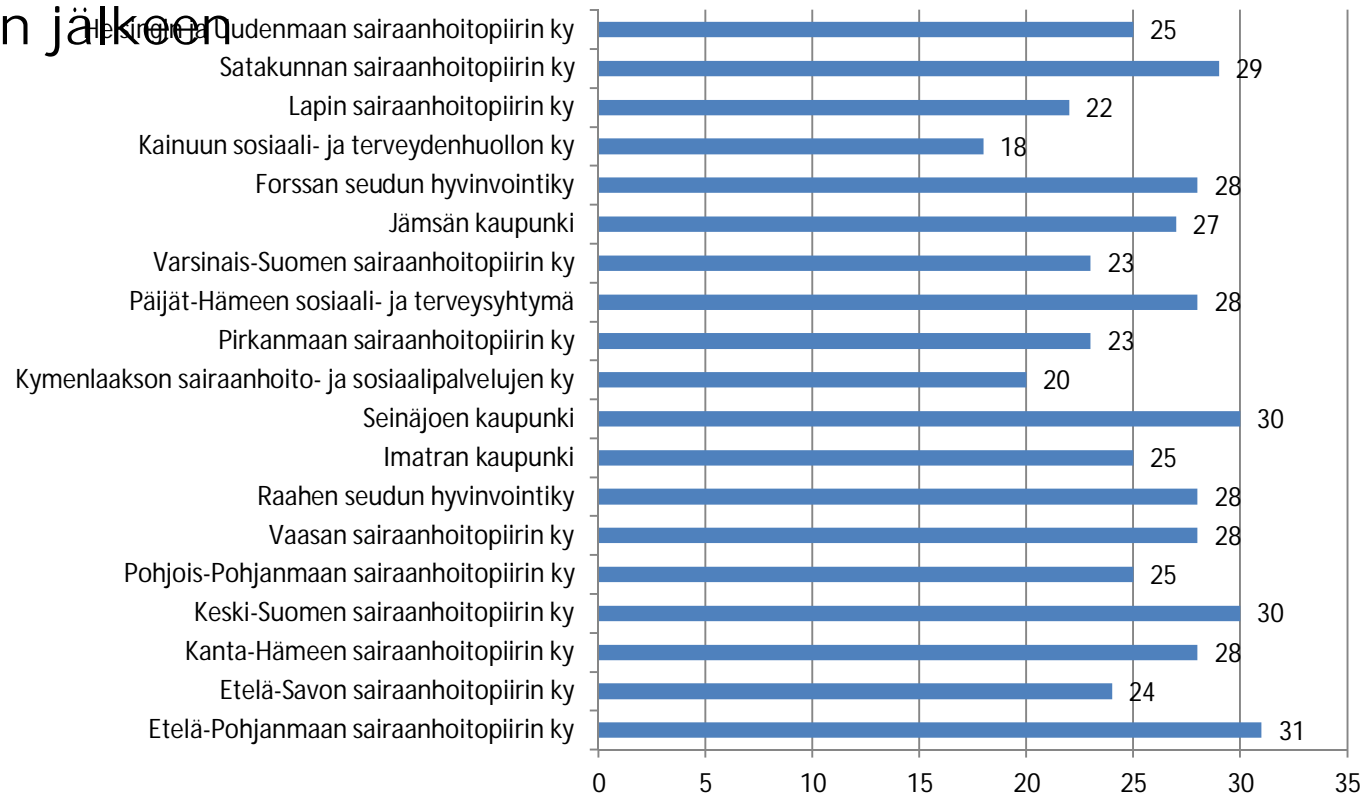
3. Haasteena koulutuksen ja ehkäisyn kehittäminen

3.2 Johtajien ja hoitohenkilökunnan edellytetään osallistuvan savuttomuuskoulutukseen. 2,47

3.3 Koko henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua mini-interventiokoulutukseen. 2,95

4. Tupakoitsijoiden tunnistaminen ja vieroitushoidot, kahdeksan kys., keskiarvo 24, maksimipisteet 32, 75 % maksimista. Organisaatio tunnistaa tupakoitsijat, järjestää tukea tupakoinnin lopettamiseksi ja varmistaa tuen jatkumisen kotiuttamisen jälkeen

4. Tupakoitsijoiden tunnistamisen ja vieroitushoitojen haasteita

4.1 Tupakoivien potilaiden/asukkaiden tunnistaminen ja kirjaaminen on suunniteltu järjestelmällisesti. 2,84

4.2 Kaikkien potilaiden/asukkaiden (myös vauvojen/lasten) passiivinen tupakointi kartoitetaan ja kirjataan. 2,21

->Asiasta tulee tiedottaa henkilökuntaa

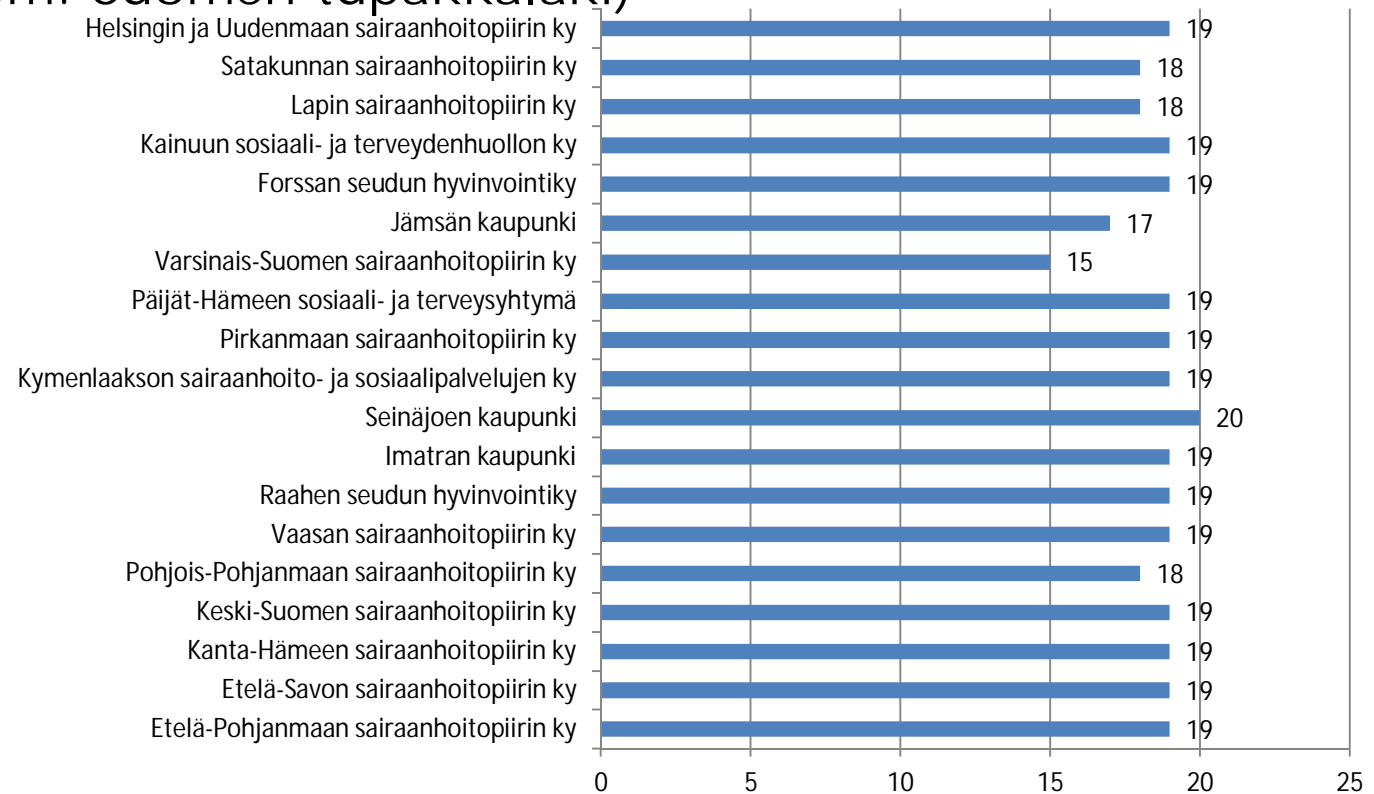
4.6 Organisaatio on myöntänyt erityisresursseja tupakasta vieroittamista varten. 2,79

4.7 Organisaation järjestämiä tai hyödyntämiä tupakasta vieroittamishoitoja seurataan järjestelmällisesti vuoden ajan.

2,26 ->Tähän tarvittaisiin tupakstavieroitushoitoja antaville oma kansallinen tietokoneohjelma, jollainen on ollut käytössä Tanskassa. Ohjelman avulla seurataan tupakoivan lopettamisohjelmassa mukana olevia 6 kk. Savuton Suomi 2040 verkoston tupakstavieroituksen asiantuntija työryhmä tutkii mahdollisuuksia kehittää asiaa

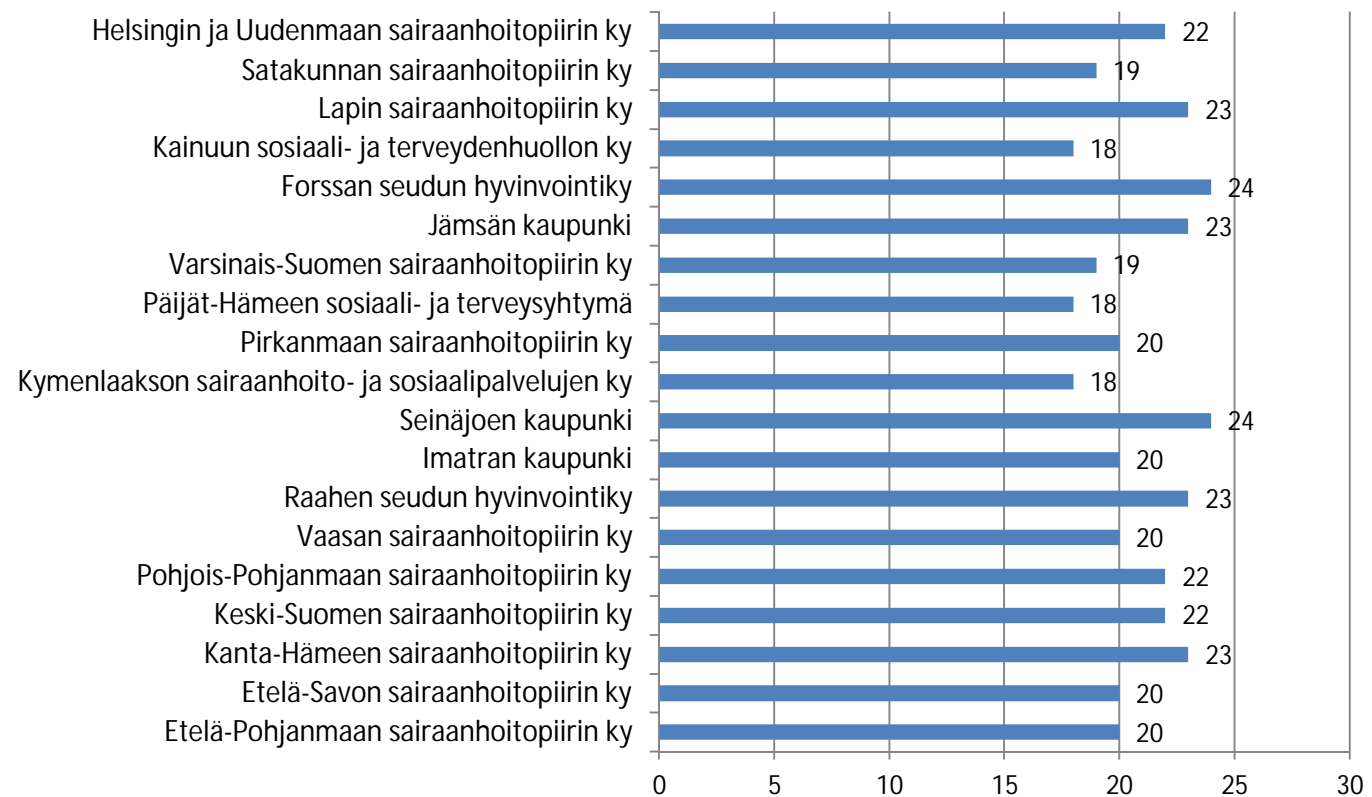
5. Tupakoinnin valvonta, viisi kysymystä, keskiarvo 18,6
maksimipisteet 20, 93 % maksimista. Tupakointi on kielletty
organisaation alueella (tontilla) ja kiinteistöissä. Kieltoa
valvotaan. (Huom. Suomen tupakkalaki)

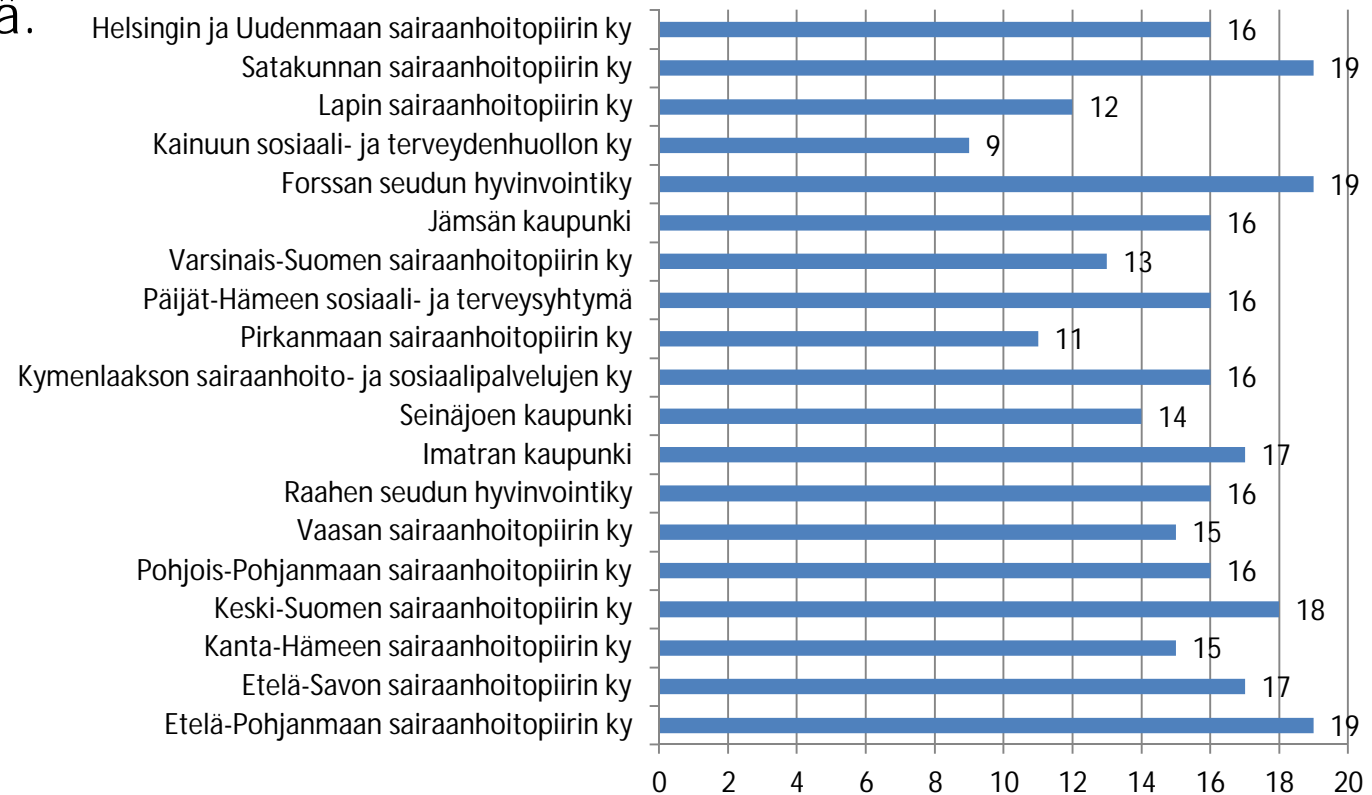
5. Tupakoinnin valvonnan kehittämishaasteita

5.1 Tupakointi on kokonaan kielletty organisaation omistamalla alueella (tontilla) ja kiinteistössä. (Huom. Suomen tupakkalaki) 2,95

6.Ympäristö, kuusi kysymystä, keskiarvo 20,9, maksimipisteet 24, 87 % maksimista. Organisaatiolla on näkyvillä paikoilla savuttomuudesta kertovia opasteita, eikä mitään tupakointiin viittaavaa ole näkyvillä (ei mainoksia, tuhkakuppeja eikä tupakan myyntiä)

7. Terveellinen työympäristö, viisi kysymystä keskiarvo 15,5, maksimipisteet 20, 78 % maksimista. Organisaation henkilöstöjohtamisessa sovelletaan kaikkien työntekijöiden terveyttä suojelevia ja edistäviä toimintalinjauksia ja tukijärjestelmiä.

7. Terveellisen työympäristön kehittämisen haasteita

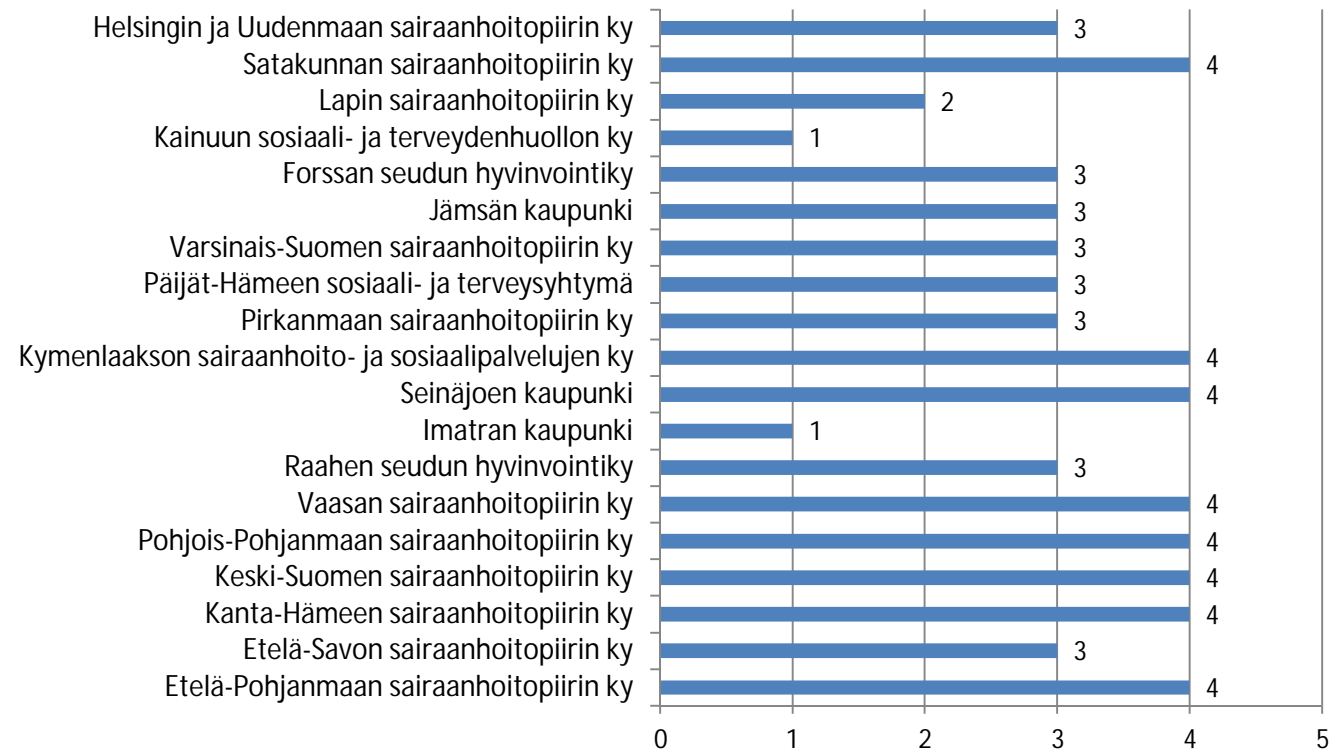
7.1.2 Kaikissa työsopimuksissa edellytetään henkilökunnan sitoutumista savuttomuusohjelmaan.2,68

->Auditoijat eivät ole huomanneet, että tämä sisältyy Suomessa jo työsopimuksen kohtaan: sitoudun noudattamaan kuntayhtymän sääntöjä ja vaitio-olovelvollisuutta. Joten tämä toteutuu jo ja sitä ei tarvitse lisätä erikseen työsopimukseen.

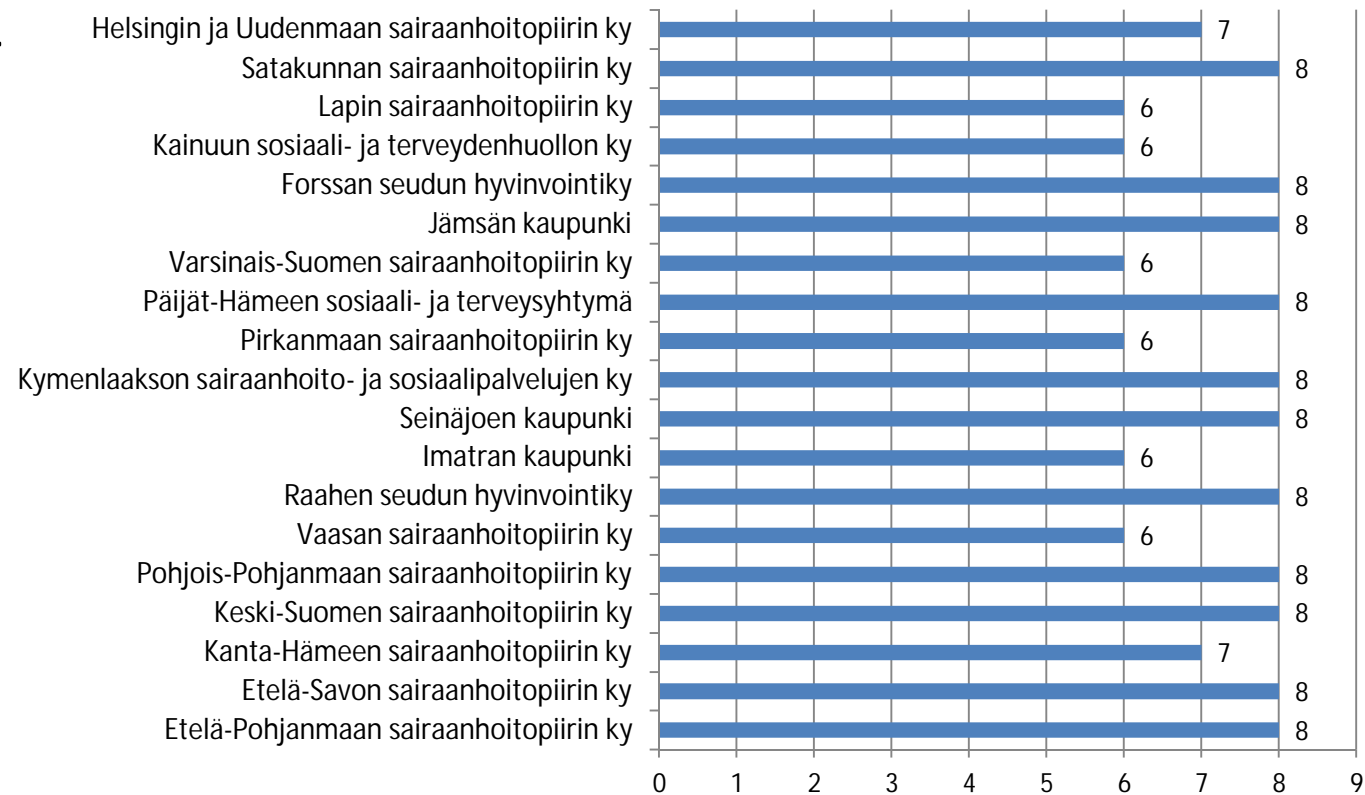
7.2 Henkilökunnan tupakointitottumuksia seurataan vuosittain.2,47

->Auditoijat eivät ole huomanneet, että tämä toteutuu Suomessa työterveyshuollossa. Sen lisäksi on hyvä tehdä tupakointitapakysely henkilökunnalle esim. joka toinen tai kolmas vuosi.

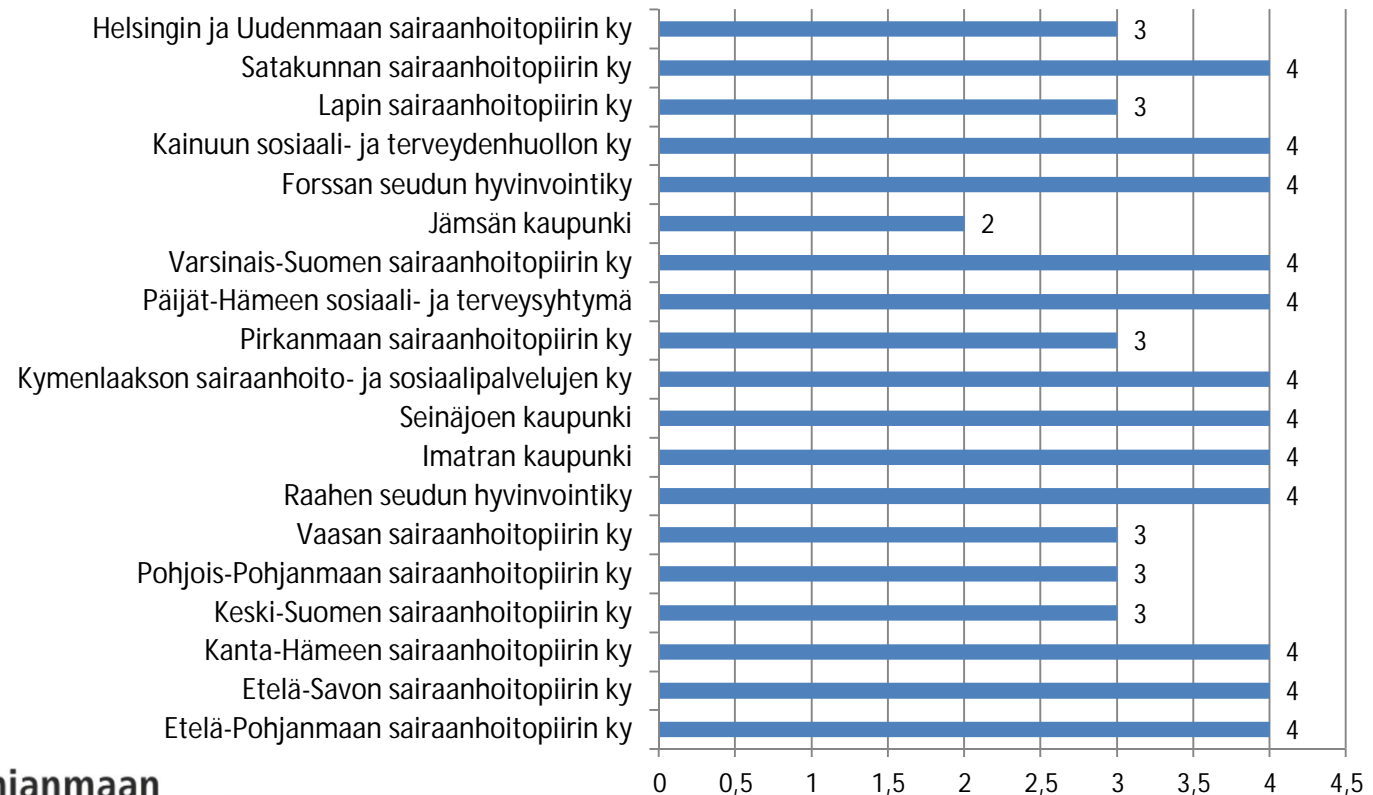
8.Terveysten edistäminen, yksi kysymys, keskiarvo 3,2, maksimipisteet 4, 80 % maksimista.Organisaatio osallistuu savuttomuutta edistäviin hankkeisiin yhteisössään.

9. Sitoutumisen seuranta, kaksi kysymystä, keskiarvo 7,3, maksimipisteet 8, 91 % maksimista Organisaatiossa uudistetaan ja laajennetaan tietopohjaan säännöllisesti savuttomuuteen sitoutumisen, vieroitushoitojen seurannan ja laaduntarkkailun varmistamiseksi.

10.Ohjelman toteutuminen, yksi kysymys, keskiarvo 3,6, maksimipisteet 4, 90% maksimista. Pyri ensisijaisesti vakuuttamaan, käytä lain sallimia pakotteita vain tarvittaessa, ole kärsivällinen. ENSH- itsearviointilomake täytetään vuosittain ja ohjelman toimenpiteisiin sitoudutaan.

Vuoden 2015 tavoite

- Kehitetään koulutusta ja ehkäisyä sekä tupakoitsijoiden tunnistamista ja vieroitushoitoja
- Savuton Suomi 2040 tavoite tarvitsee onnistuakseen terveydenhuollon järjestämät toimivat tupakastavieroituspalvelut sekä kaikkien aikuisten toimet lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisemiseksi.
- Leikkaukseen tupakoimattomana mallin leviäminen Suomessa
- Psykiatristen potilaiden tupakoinnin lopettamisen tukeminen

- Kiitos kaikille auditointiin osallistuneille. Tulokset on syötetty Euroopan savuton sairaala –verkoston www sivuille.
- Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot STESO ry:n savuton sairaala –koordinaattorit Reetta-Maija Luhta ja Sinikka Krogerus antavat mielellään apua savuttoman sairaalan kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä
 - Reetta-Maija.Luhta@epshp.fi, 044 415 3122
 - Sinikka.Krogerus@ksshp.fi

